Taksa plaćena u gotovu

OBITELJ

BOŽIĆ 1937

6791

STIČNA

OMILJELO LJETNO BORAVIŠTE

† HRVATSKOGA METROPOLITE DRA ANTUNA BAUERA
POSLJEDNJIH GODINA NJEGOVA ŽIVOTA

Desno :
POGLED NA STIČNU S CISTERCITSKIM SAMOSTANOM,
u kojem su rado ljetovali nadbiskup Dr Antun Bauer i nadbiskup Dr Jeglić

Lijevo :
DVORIŠTE
CISTERCITSKOG
SAMOSTANA

Desno :
NADBISKUP
DR BAUER I OPAT
CISTERCITA
god. 1936.

Lijevo gore :
NADBISKUP BAUER NA LIVADI
kod Stične godine 1935.

Desno gore :
NADBISKUPI BAUER I JEGLIČ I BISKUPI
ROŽMAN I TOMAŽIČ
u Stični godine 1936.

Lijevo :
NADBISKUP BAUER KRAJ MLINA
g. 1935.

Desno :
NADBISKUPI BAUER I JEGLIČ
s opatom cistercitâ g. 1936
Sve slike foto Cvetan

OBITELJ

U ZAGREBU 25. PROSINCA 1937. GODINA IX. BROJ 52.

ROĐENJE KRISTOVO
Medaljon izrađen u emalju od gornjoitalske škole 15. v. nalazi se u Povijesno-umjetničkom muzeju u Beču

Pred Badnju noć

Daj, da vjetrovi stresu oblačinu tmastu
i prostori plavi da se raširu u vedrinu,
bregovi u bjelini da porastu
u visinu.

Neka se svjetlost na zemlju prolije u kiši
na putove, da se ustave u trku,
na zemlju mrku,
što moli za mir tiši!

Podgrij ljubav, da je osjete siromasi
u okrepi svoga ispaćenog tijela,
u nama sve misli na nedjela
ugasi!

Stjepan Hrastovec

NA RASKRŠĆU

Napisala Karla Kolesarić

U tvornici tkanina zazviždala je sirena. Malo zatim se zaustaviše kolesa i huka i zvrka prestade. Bijaše istom dva sata po podne, ali Badnji je dan, i tvorničar je poklonio radnicima ono nekoliko sati rada.

Pred tvornicom čekale su saonice. Sluga je donio iz kuće opsežne omote i predao ih kočijašu. Za njim je došao tvorničar, pristao čovjek oko četrdeset godina, te mlada mu žena Andrijana. Sjeli su u saonice, sluga ih pokrio gunjem, vranci potegli i odletjeli kao vile put gore. Tamo bijaše dvorac, u kojem je tvorničar sa ženom običavao provoditi blagdane.

Snježilo je sve više. Male su se zvjezdice spajale i padale kao velike pahuljice, Božje plahtice, na zemlju. Zastrle su kraj, pomele putove i staze, izravnale polja. Sumrak se spuštao i snijeg odrazivao neobično lijepo, modrikasto svijetlo. Cijeli je kraj mukom zamuknuo. Ljudi, životinje i priroda susprezali su dah u očekivanju onog tajanstvenog, što ima da dođe u svetoj Badnjoj noći, kad se obnovi betlehemsko čudo i Isus se nanovo porodi.

I njih dvoje u saonicama osjećali su tajanstvenu moć obnavljanja. Sjedjeli su šutke prepuštajući se čaru božićnog raspoloženja.

Najednom su konji poskočili na stranu i malne prevrnuli saonice. Kočijaš je ljuto zapucao bičem i vranci udarili u kas.

»Stani, Petre!« dovikne gospodar kočijašu. »Čini mi se, nešto leži pod snijegom.«

Petar je zaustavio konje, i gospodar skočio sa saonica. Pošao je do hrpe, od koje su se uplašili konji i odgrnuo tanku naslagu snijega. Pod njim je ležala mlada žena. U ukočenim rukama držala je djetešce od tri godine.

Andrijana je slijedila muža.

»Živu li još?« zapita zaprepaštena.

»Ne znam,« odgovori tvorničar. »Izvadit ćemo najprije dijete iz njenih ruku, ali oprezno, da jadnoj ženi ne polomimo prste.«

»Dijete je još toplo,« reče radosno Andrijana i podigne mališa. »Majka ga je zaklonila. Naprčilo je ustašca, sad će udariti u plač. Ali kako majka?«

»Sva je ozebla,« odgovori tvorničar, »no pod pazuhom je još topla. Učinit ćemo sve, da je spasimo.«

Koja dva sata iza toga išao je drumom mlad čovjek u ponošenom odijelu i istrošenim cipelama.

»Neka vrag odnese i snijeg i svetkovinu i pasji taj život!« psovao je. »Kad cijelu godinu ne možeš toliko zaraditi, da uzmogneš kupiti topli kaput i čvrste cipele za zimu, onda na čast i život! Božić — da! Jednim do zuba, a drugim do suza. Da je snijeg bar hrana nebeska, ali siromaha i sam Bog zaboravlja. Prokleto!« zakune i mukom izvuče nogu iz jarka.

Ogledao se. Bio je drumu na raskršću. Ovamo vodio put u dvorac, a tamo u selo. Stajao je jedno vrijeme neodlučan.

»A šta!« reče onda. »Dosad sam bio pošten, ali kad je čovjek go, bos i gladan, a nema ni otkuda pomoći, onda nužda zakon izmenjuje.«

Grcao je po snijegu smjerom prema dvorcu. Kad je stigao, obilazio ga i razgledao. Zavirivši u kuhinju uvjerio se, da su domaći tamo zaposleni pripremama za Badnje veče. Šuljajući se dalje opazio je, da je samo jedna soba u prvom katu rasvijetljena, a pri zemlji jedan prozor malo otvoren. Dobra prilika, da kroza nj uđe u dvor. Htio je sačekati, dok se unoći, ali snježna ga studen natjera, da se odmah lati posla. Uspeo se na prozor i skočio u sobu. Tu je nekoliko trenutaka stajao nepomičan i prisluškivao. No sve je ostalo tiho i mirno...

U dvorcu su se svi veselili, da je gospodarevom brižljivošću prividno mrtva žena povraćena u život. I svi su nastojali da joj prikažu što više ljubavi. Nesretnu je ženu stigla nezgoda na putu u zavičaj. Imala je poći do obližnjeg sela i tamo počekati svog muža. Uslijed slabe hrane malaksala je na cesti. Sjela je na hrpu kamenja, da se odmori, i u tome ju je san prevario. Kad se probudila, našla se kod dobrih ljudi u prijatnoj sobi. Na pitanje, gdje joj je djetešce, odgovoriše, da je zdravo i veselo kod gospodarice. Smirena i zadovoljna ispružila se na mekoj postelji, te naskoro opet zadrijemala.

Kad je stranac skočio u sobu, prenula se žena iza sna i vidjela, kako se netko šulja kroz sobu. Uplašila se. Nije znala, bi li zvala družinu ili pričekala, da vidi, što će biti. Čovjek se odšuljao do vrata, otvorio ih i stao na prag. Čim je žena ugledala njegov lik u svijetlu, što je dopirao s hodnika u sobu, skočila je kao munja iz postelje i pohitila do njega. Pritisnuvši mu ruke na usta šanula mu u uho:

»Franjo, za Boga, što si nakanio?!«

Stranac se lecnuo. U prvi čas nije mogao da se snađe. Nije mogao shvatiti, kako mu je družica došla ovamo. No žena ga već povukla u sobu i tiho zatvorila vrata.

»Franjo!« reče dršćući, »na što si se dao? Ti, koji nisi nikad dirnuo u tuđe, ne ćeš valjda nanijeti zlo ljudima, koji su ti spasili ženu i dijete?« I ona mu ispriča što se dogodilo.

Muž je šutke sluša, a kad ga je zamolila, da se što prije vrati kroz prozor i traži ulaz kod glavnih vrata, posluša je . . .

U prvom katu kitila je Andrijana bor. Mila curičica sjedjela je na ćilimu do nje, pa se igrala zlatnim zvijezdama. Upraviteljeva žena ju je okupala i preobukla u čisto rublje i u haljinicu svoje kćerkice. Djetešce, koje je isprva očajno plakalo za majkom, primirilo se i udomaćilo, pa se igralo i tepalo sve, što je god znalo. Gospodar i gospodarica su se zabavljali s malom, smijali joj se i mazili je. Tako se približilo veče

Andrijana je dovršila pripreme. Htjela je zapaliti svjećice i po starom običaju zazvoniti zvonce. Uto uđe sluga Ivan.

»Napolju je ozebao čovjek,« javio je, »koji tvrdi, da mu je žena i dijete u dvoru«

»To je zacijelo otac naše male djevojčice!« usklikne Andrijana. »Njega je sam Bog doveo ovamo.« I reče slugi: »Dobro je, Ivane, gospodar će odmah doći.«

A kad sluga ode, zamoli muža, ne bi li upotpunio božićno djelo i nadario pridošlicu toplim stvarima, te ga sa ženom i djetetom pridržao kao gosta preko blagdana.

Noćca se već prikučila, kada je Andrijana zakucnula u zvonce. Kućna je čeljad jedva iščekala znak, pa je veselo i radosno dohrlila u veliku dvoranu. S njom su ušli i dvoje ljudi, kojima su gospodari udijelili toplu odjeću i obuću, te ih milo pozvali, da božićuju s njima.

Svi su se skupili oko bora, na kojemu su blistale svjećice, i složno zapjevali milu božićnu pjesmicu. I tada se obnovilo divno božićno čudo i taknulo mrkog putnika u srce. Suznih očiju gledao je anđela, koji je trepetao na vrhu bo-

ANĐELI SVIRAJU — **Slika iz 16. stoljeća**
Dar biskupa Štrosmajera Galeriji Slika u Zagrebu

žićnog drvca i zahvalan i sretan osjećao, da ga je Božji promisao u posljednji čas povratio na pravi put.

VIZIJA O JASLICAMA

Spjevao Ton Smerdel

Oh, probudi u meni, vizijo lijepa, miris svježe grude
i daj, da ljubavi mi srce puno bude,
jer žeđam u danima ovim za krinovima bijelim.
I molim te, da iz srca moga prokaplje krv prava
kao žrtva pomirenja za strasti moje i želje
sve one, koje me u svijetu nesrećnim čine,
a razumjet ne mogu bijeg k Bogu i zemlji
blagog našeg pjesnika oca Franje,
koji je volio, jednako ljude i ptice.
Probudi u meni, o noći svijetla, posmijeh
neba i radost mi jednu pruži o dobroti Krista,
kad jedino tako osjećaji vaza su čista,
u koju se primiti može posmijeh i pogled
žalosnog, do krvi izmučenog dobrog čovjeka Krista.
I pobjeći danas da mogu od okova ovih
i rastrgnuti lance obzira i filozofa,
pa biti dobar ko majke naše i bake
te naći u patnji i bolu smisô otkupljenja.
Oh, noći blagosti puna! Oh, noći sveta,
oh, noći tiha, u kojoj je suza svaka dragocjena
i uzdah svaki prava i najbolja meta
sreći djedova naših!
Oh, noći mirisa puna svježega zdravlja na snijegu
i mirisa smole sa zubalja, koje će, slikovito
u mome selu gladne i site k jaslicama da vode.
Oh, noći, ti puna si istine i dubine riječi na gori,
pa učini, da On se smiluje razbojnicima nama,
ljudima dvadesetoga vijeka,
koji zbog koristi i vlasti prirodna palimo blaga
i bratu zalogaj krademo slatki
i bosonogu ne damo obuću potrebnu
i djecu u utrobi često ubijamo herodski
muklo uz pomoć zakona i mode.
Oh, noći svijetla i blaga, mira i žita
nam daj, jer gladni smo kruha i duha
više od neukih pastira u vrijeme Augusta cara.
Oh, jaslice simbol su i meta mira i sreće,
u jaslicama Krist podari svima po komad pravde
i slatkog pšeničkoga kruha.
Zato misao i molitva tamo moja hita
bez sumnji i pitanja za sutra
kao u ona biblijski lijepa jutra,
da srce barem rukama tako krvavim
poklonim sa tajnama svojim Njemu
i da ljubav se prospe ko zvuk seoskog zvona nečujno i tiho.
O jaslice male, o noći sveta i blaga!

HRVATSKE BOŽIĆNE PJESME U STRANOM SVIJETU

Napisao Stjepan Gotvald

Cijelu godinu štedio je djed, penzionirac, i molio Boga za zdravlje svoje obitelji, da bi još jednom prije smrti proslavio blagdan ljubavi — Božić okružen svojom cijelom obitelju.

U prostranoj sobi stare zagrebačke građanske kuće okupila se cijela obitelj oko rasvjetljenog bora i lijepih improviziranih jaslica. Titravo svijetlo svjećica stvaralo je neku mističnost i pobožnost. Soba je mirisala od svježih jelovih grančica. Djed zapjeva, a s njim cijela obitelj: »Narodil nam se Kralj nebeski... Božiću se stoga veselimo svi i slavimo Boga, koj na zemlji bdi.« Pod borom cijela hrpa darova sa imenom, kome je dar namijenjen.

Svi se izljube i čestitaju »Sretan Božić«. Presretan djed pun dragosti i milja promatra zadovoljnu i veselu unučad. Posjedaše uz prostrt stol, po kome ima nešto slame, oraha, jabuka i žita. U sredini stola je kolač kolednik i zelena pšenica povezana hrvatskom trobojkom i kandilom, koje gori za pokojne duše obitelji.

Imali su običajnu badnju večeru. Vinsku juhu, ribu, pa rezance s makom i orasima. Kod stola je vladala obiteljska sreća. Sretni i zadovoljni zaboravili su na sve teške životne prilike i slavili Boga pjevanjem božićnih pjesama.

Usred te slave uze riječ razdragani djed:

— Hvala Bogu svemogućem, da mi je ispunio moju zadnju želju, da vas imam još jednom sve na okupu ovako čile i zdrave. Nema ljepše sreće na ovom svijetu nego slaviti Boga i Božić sa cijelom ljubljenom porodicom. Ne razumijem, kako današnja generacija bježi na Božić od kuće. Pa to je praznik čiste ljubavi Čuvajte tu ljubav i sve, što je skopčano sa manifestacijom te ljubavi: čuvajte Božić i sve naše lijepe božićne pjesme i običaje. I u nevolji i u tuzi vas okrepljuje i bodri božićno slavlje. Pogotovu smo mi Hrvati sretni, da imamo toliko lijepih božićnih pjesama, koje su i stranci prisvojili.

Bilo je to 1916 godine, kada je vladao svjetom rat. Naš komandant bio je bivši husarski časnik — podrijetlom Mađar. On zamisli paklenski Badnjak htijući zaskočiti neprijatelja — Rusa i Rumunja, koji su pravoslavne vjere. Računao je s ruskom sentimentalnom dušom, koja ne će ometati ni neprijatelju Badnjak. I zato odredi za 11 sati u noći na sam Badnjak napadaj na neprijatelja. Taj naš komandant bio je čovjek bez obitelji i obiteljskih osjećaja, pa je samo iz pohlepe za ratnom slavom naredio taj napadaj. Međutim on sam nije bio tom prilikom pošteđen, jer su neprijatelji silnom topničkom vatrom odbili napadaj, pa su granate pogađale i njegov stan. Hvala Bogu, ja sam bio pošteđen od tog pokolja, jer sam imao potražiti zaostala pojačanja. Jašio sam cijeli dan sa svojim ordonansom. Bio je to sumoran, hladan, kišovit Badnjak. Svagdje pustaš, blato i kaljuža. Jurili smo naprijed mokri i ozebli.

Već se spustio mrak. Mi postimo badnji post. Ali treba konje nahraniti i napojiti.

Stanemo u nekom seocu. Uđemo u dvorište seljačke potleušice, iz koje izađu dva zgrbljena prestrašena starca. Klanjali su nam se do zemlje. »Njimik, njimik«, počeše oni, »domule lokotinent, moskali šecko zabrali.« Stara pjesma, mislim ja. Uvjerio sam ih, da ništa od njih ne trebamo osim malo štale i vode.

Opet sedlamo malo odmorene, nahranjene i napojene konje i nastavimo put u Badnju noć. Nigdje žive duše. Ne čujemo ni laveža pasa. Okrenuo je sjever. Ta noć trajala je vječnost. Kada smo već bili sasma apatični, ukaže nam se svjetlost na jednom zavoju na nekoj uzvisini Erdeljskoga gorja. Bilo nam je, kao da ugledasmo repaticu, koja vodi u Betlehem. Bila je to neka crkva. Odlanulo nam je. U crkvi ječe orgulje i ljudi pjevaju. Pričinja mi se, da čujem poznatu ariju. Pođosmo brže u crkvu. Prošlo je podizanje na ponoćki. Crkva je puna žena, staraca i djece. Najednom zaori u crkvi: »Slava Bogu na visini«. Pomislih, da sanjam ili da je to plod nostalgije i bolesne duše Ali se redaju i dalje naše lijepe božićne pjesme: »Veselje ti navješćujem«, »U sej vrime godišta«, »Bog se rodil od Divice«... Nisam sve to razumio. Gdje sam, šta sam? U meni se od sreće miješahu osjećaji tuge i veselja, žalosti i radosti. Pokušam da govorim sa seljacima, ali ne znadu hrvatski.

Poslije ponoćke odoh u samostan kraj te crkve. Gvardijan me lijepo primi, ukonači i razjasni to čudo. To je glasovito erdeljsko proštenište Marija Radna sa 2500 župljana Mađara, Nijemaca i nešto Rumunja. Franjevci su bili sami Mađari. Svake godine u adventu uči jedan fratar mladež pjevati stare tradicionalne hrvatske božićne pjesme, koje se pjevaju samo na ponoćki. Mjesto Mariju Radna osnovali su Hrvati i njihovi franjevci, koji su ih vodili, kada su bježali pred Turcima. Sa sobom su donijeli i sliku Majke Božje, koja je i sada nad glavnim oltarom. Jedan fratar htio je prije rata uvesti, da se i na ponoćki pjeva mađarski. No malo da nije došlo do gungule između Nijemaca i Mađara. Zato gvardijan odredi, da ostane po starom, i tako se još i danas tu u stranom svijetu pjevaju naše lijepe božićne pjesme. Meni su ovaj puta bile melem u onom ratnom jadu...

Vidite, draga moja djeco, često puta niti ne slutimo, kako, kada i gdje nam pomaže vjera i lijepi vjerski običaji naših starih otaca. Stoga ih vama predajem u amanet, ovake ih čuvajte, da možete i vi osjetiti ovu jedinu istinitu i nepatvorenu sreću, obiteljsku ljubav.

Završio je sretni starina. Nastala je časovita tišina kod stola, koju je prekinulo brundanje velikog zvona Sv. Kralja. Mlađarija je pošla na ponoćku. Djed je s unucima zapjevao: »Slava Bogu na visini, a mir ljudem na nizini...«

USPOMENE NA VELIKOGA HRVATSKOG METROPOLITU

IZA SMRTI ZAGREBAČKOGA NADBISKUPA DRA ANTUNA BAUERA

(Nastavak)

Napisao Dr Josip Andrić

30. rujna 1928.

Proslava šezdesete godišnjice Društva sv. Jeronima, koja je bila jučer i danas, morala je radi političkih prilika biti stegnuta tek na crkvenu proslavu. Sinoć je u katedrali izveden prvi put oratorij »Posljednja pričest sv. Jeronima« od Širole i Deželića sina. Divno to djelo, koje je nastalo nastojanjem Društva sv. Jeronima, imalo je veličanstven uspjeh. Danas je služio svečanu pontifikalnu sv. misu nadbiskup Bauer, koji me na objedu kod predsj. Knežića zapitao:

»A gdje je Hlinka?«

»Preuzvišeni,« odgovorim, »već je bio na putu k nama u Zagreb, kako mi piše, kad mu je stigao naš brzojav, da je vanjska svečanost morala biti odgođena. Piše, da mu je vrlo žao, što mu je ta radost, da dođe na ovu našu hrvatsku kulturnu slavu, ostala neispunjena.«

»Zaista šteta,« potvrdi nadbiskup.

»Preuzvišeni,« prihvatim, »što nije sada moglo biti u Zagrebu, možda će na godinu moći biti u Slovačkoj. Jubilarnu godinu Društva sv. Jeronima mogli bismo završiti otkrićem spomenploče kardinalu Hauliku na njegovoj rodnoj kući u Trnavi. Hlinka i Slovaci bi vas, preuzvišeni, kao nasljednika kardinala Haulika divno dočekali . . .«

»No, vi već mislite, da ću i ja u Slovačku!« nadbiskup će ostavivši veliku nadu u mojoj duši.

U Padovi 13. svibnja 1929.

Putujem s hrvatskim hodočašćem u Rim. To je moje putovanje u vezi i s poklonstvenom misijom Sv. Ocu Papi Piju XI. u sklopu jubileja Hrvatskoga Književnog Društva sv. Jeronima. Usput evo nas i u gradu sv. Antuna, na čijem sam se grobu spomenuo, što mi je ono prije 12 godina Rogulja govorio o naša dva Antuna biskupa: biskupu dru Antunu Mahniću i nadbiskupu dru Antunu Baueru. Ali odmah na to nametnulo mi se pitanje: dokazujemo li mi dosta svoje štovanje prema njima? Eto na primjer biskup Mahnić je već skoro devet godina pokojni, a mi još nemamo ni knjige o njemu. Ne znači li to, da njegovo značenje kao katoličkog preporoditelja hrvatskog naroda pomalo puštamo da pada u zaborav? A kad tako i nadbiskupa Bauera više ne bude među živima, ne će li se isto ponoviti, da ni o njemu ne će biti napisana knjiga, u kojoj bi se ocijenilo njegovo značenje u životu hrvatskoga naroda? Mi katolici uopće ne pišemo životopisa svojih velikih ljudi, pa se dakako onda čini, kao da ih ni nemamo. A baš životopisi najdivniji su i najtrajniji spomenici, što ih možemo postaviti velikim ljudima. Takve biografske knjige nastavljaju i u daljnjoj generaciji ono, što su ti velikani među svojim suvremenicima provodili.

U Rimu 18. svibnja 1929.

Danas sam doživio jedan od najljepših i najnezaboravnijih dana svoga života. Već pet dana sam s hrvatskim hodočašćem ovdje u središtu kršćanstva. Od prvoga časa, kad sam iz vlaka ugledao divnu kupolu bazilike sv. Petra, nalazim se duševno kao u nekoj ekstazi. Prolazim kroz Rim i upoznajem se s njegovim znamenitostima kao glavnoga grada kršćanskoga svijeta, a uz to proživljavam u sebi sve ono, što sam bilo kada od najranije svoje mladosti čitao o tom gradu. Katkada mi je tako, kao da ću sad nà tu negdje susresti Vinicija i Ligiju iz Sienkiewiczeva »Quo vadisa«, koji mi se, kad sam ga još kao drugoškolac u gimnaziji čitao, najviše usjekao u dušu, i koji je eto pod mojim uredništvom prije dvije godine izašao i među jeronimskim romanima. Najviše se svraćam u baziliku sv. Petra, gdje u molitvi na grobu apostolskog prvaka i u razmatranju veličajnosti toga najvećega hrama Božjega provodim časove najčićeg zanosa.

NADBISKUP DR ANTUN BAUER SA SVOJIM ROĐACIMA

Slika iz godine 1936. Foto Cvetan, Rim

Sjedimo tako uveče kod trga sv. Petra pred kavanom i gledamo u papinske dvore. Tamo u trećem katu dugo je u noć jedan prozor rasvijetljen.

»Ondje je radna soba Sv. Oca Pape,« kaže mi dr Markulin.

Svi upiremo oči u taj prozor i zamišljamo sebi, kako ondje Namjesnik Kristov neumorno bdije nad Crkvom.

Večeras smo bili u svečanoj audijenciji kod Pape Pija XI. Nas osam stotina hodočasnika predveo je hrvatski metropolita nadbiskup dr Antun Bauer Ocu kršćanstva, kojemu smo došli da čestitamo zlatni misnički jubilej.

Mene su stavili u prednji red nedaleko papinskoga prijestolja. Imao sam uza se jeronimske svečano opremljene knjige, koje je trebalo da predam Papi. Kako ću to izvesti? To me je pitanje cijelo vrijeme neprestano mučilo. Dr

Bakšić mi je rekao, da će mi biti dan znak, kada treba da pristupim. Sa mnom će poći i dr Markulin, koji će predati Sv. Ocu svoje izdanje Svetoga Pisma. To mi je dalo više odvažnosti.

Papa je pojavivši se u 7 sati uveče među nama prošao kroz redove sviju nas, koji smo ga klečeći dočekali, i svakom nam je pružio ruku. Zatim je s prijestolja svoga održao govor od skoro tričetvrt sata. Prvi do njegova prijestolja Papi s desne strane stajao je hrvatski metropolita dr Antun Bauer među ostalim našim biskupima. Papa se nekoliko puta u svom govoru okrenu i prema nadbiskupu Baueru ističući njegovu ličnost i njegovo značenje kao hrvatskog biskupskog prvaka. Njemu je predao i spomen-medaljice namijenjene svima nama hodočasnicima.

Iza toga je dru Markulinu i meni dan znak, da pristupimo. Noseći dvadesetak jeronimskih knjiga pristupio sam i kleknuo pred Sv. Oca Papu, a do mene dr Markulin. Nadbiskup Bauer nas je predstavio Sv. Ocu, koji je primio nekoliko gornjih knjiga, što sam mu ih donio, te ih otvorio i pogledao. Sve je knjige preuzeo zatim jedan iz papinske pratnje, koja je stajala uz prijestolje, a Papa nam je rekao:

»Primili smo i pročitali s velikom radošću vašu adresu. Dat ćemo vam na nju pismeni odgovor, koji možete i objelodaniti,« i pružio nam je zatim obojici ruku, na kojoj smo sa strahopočitanjem poljubili prsten i zatim se udaljili.

Naša je misija bila izražaj zadovoljstva, što je Namjesnik Kristov s takvom pažnjom primio nas predstavnike Hrvatskoga Književnog Društva sv. Jeronima. Već u osobnoj audijenciji prije toga predao je nadbiskup Bauer kao pokrovitelj Društva sv. Jeronima Sv. Ocu krasnu na pergameni izrađenu adresu o svetojeronimskom jubileju. To je ono, što je spomenuo Papa, dok sam pred njim klečao, da je primio našu adresu.

Spomen na današnji dan bit će neizbrisivo upisan u mojoj duši, a i u povijesti Društva sv. Jeronima znači on vrlo svijetlu epizodu.

U Trstu 22. svibnja 1929.

Na povratku iz Rima preko Asiza i Loreta vozi se s nama i hrvatski metropolita dr Antun Bauer. Sav zadovoljan prošao je jutros kroz cijeli naš vlak, da vidi sve nas hodočasnike, da se s nama pozdravi, a s mnogima i porazgovori.

»Nosim ručno pismo Sv. Oca Društvu sv. Jeronima,« rekao je dru Markulinu i meni, kad je došao u naš vagon. »Pozvat ću k sebi cijeli vaš odbor, da vam ga predam. To je rijedak spomen i velik historijski dokumenat za naše Društvo sv. Jeronima...«

U tim se riječima zrcalila velika ljubav našeg pokrovitelja i ponos, što se našim radom mogao podičiti i pred glavom svega kršćanstva.

Ovdje u Trstu, izgubljenom gradu naše sirotice Istre, nadbiskup Bauer pohodio je biskupa dra Fogara, koji, iako Talijan, ima veliku sklonost prema našem narodu u Istri. Dugo je s njim nadbiskup Bauer konferirao, dok smo mi ostali nešto knjiga ostaviti i našoj istarskoj braći...

U Zagrebu 6. lipnja 1929.

Danas smo imali svečanu sjednicu odbora Društva sv. Jeronima u nadbiskupskim dvorima. Nadbiskup Bauer predao nam je ručno pismo Pape Pija XI., upravljeno Društvu sv. Jeronima k njegovoj šezdesetoj godišnjici.

»I ja vam od sveg srca čestitam na ovom odlikovanju, koje je vašem radu evo dao Sv. Otac,« rekao je nadbiskup. »Nastavite tako plodan i zaslužan svetojeronimski rad na slavu Božju i korist hrvatskoga naroda!«

U Trnavi 10. srpnja 1929.

Evo me u rodnom gradu prvog zagrebačkog nadbiskupa kardinala dra Jurja Haulika Otkrili smo kuću, u kojoj se rodio i na kojoj će mu Društvo sv. Jeronima kao svom osnivaču otkriti spomen-ploču te tim završiti najsvečanijim načinom proslavu svetojeronimske šezdesete godišnjice. Bio sam kod trnavskoga biskupa dra Pavla Jantauscha, koji se razveselio čuvši našu nakanu.

»Imam već vašu hrvatsku knjigu o kardinalu Hauliku,« reče mi o knjizi, koja je prije nekoliko mjeseci izašla, napisana od dra Velimira Deželića st., u nakladi dra Markulina. »Pozdravite vašeg nadbiskupa preuzvišenoga gospodina dra Bauera i recite mu, da ćemo se svi mi Slovaci silno veseliti, ako i on dođe na svečanost otkrića Haulikove spomen-ploče.«

Odlazeći od biskupa govorio mi je Jan Pösté-nyi, ravnatelj Slovačkoga Književnoga Društva sv. Vojtjeha u Trnavi:

»To će biti veličanstveno, ako dođe i vaš nad-biskup. Priredit ćemo mu upravo kraljevski do-ček, da dokažemo, kako mi Slovaci vas Hrvate kao najmiliju braću cijenimo...«

U Zagrebu 6. rujna 1929.

Nadbiskup Bauer se još nije odlučio, da li će poći na čelu delegacije Hrvata katolika u Trna-vu na Haulikovu proslavu. Njegov tajnik dr Slamić veli, da je umoran još od ljetošnje pro-slave svoga zlatnog misništva, pa da se boji, da će ga i proslava u Trnavi samo još više izmoriti.

14. rujna 1929.

Dr Slamić nam poručuje, da je nadbiskup Bauer primivši poziv od trnavskoga biskupa dra Jantauscha i od vođe slovačkoga naroda Andrije Hlinke, da dođe na Haulikovu proslavu, kona-čno odlučio, da će ići. Veliko je veselje zavla-dalo na tu vijest u jeronimskim krugovima.

U Trnavi 22. rujna 1929.

Kad smo preksinoć kretali iz Zagreba nas tridesetorica na čelu s nadbiskupom Bauerom na put u Slovačku, rekao nam je:

»Morate me štediti od prevelikog umaranja!«

Na putu između Beča i Bratislave sjedio je nadbiskup prilično neraspoložen u svom kupeju. Trebalo mu je reći, da se već u Bratislavi spre-ma doček. Sa strahom ušao sam k njemu, da mu to reknem.

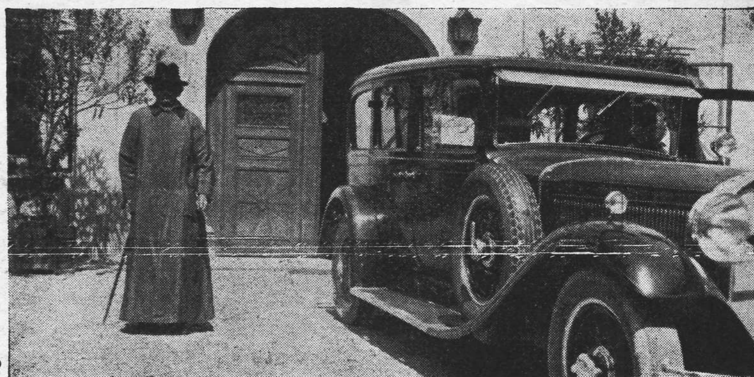
»To znači, da treba i ja da govorim. A ka-zao sam...«

Divan je bio doček u Bratislavi. Nadbiskup Bauer je bio u središtu ovacija. Lice mu se ra-zvedrilo. Na banketu je lijepo govorio i veselo razgovarao. Poslije banketa je pohodio Setona Watsona, koji leži u Bratislavi u bolnici bole-stan. Podulje su razgovarali o prilikama pod diktaturom u Jugoslaviji. Čujem, da je nadbi-skup iza toga rekao:

»Već mi je ovaj razgovor sa Setonom Wat-sonom, starim velikim prijateljem nas Hrvata i Slovaka u borbi za slobodu, dovoljno zadovolj-stvo, što sam pošao na ovaj put...«

A kad smo sinoć stigli u Trnavu, u koju smo s nadbiskupom uvedeni doista u kraljevskom slavlju, promatrao sam, kako je nadbiskup svim tim bio razdragan. Najdirljivije je bilo kad ga je pozdravio Hlinka kao predsjednik Slovačko-ga Književnoga Društva sv. Vojtjeha u dvorani toga društva, koja je spojena s kapelicom, za-molivši prije svega nadbiskupski blagoslov. Kad je nadbiskup iz kapelice doista podijelio svima blagoslov, potekoše Hlinkine vatrene riječi:

»... Što je naše, to je i vaše. Našli smo se evo mi Slovaci s vama Hrvatima skupa, da se duše naše spoje... Vi ste Hrvati nama Slovacima u zajedničkoj našoj teškoj prošlosti bili uzor, pomoć, škola...« I dalje su tim tokom tekle misli velikoga vođe slovačkoga naroda na koje je odgovorio nadbiskup Bauer tako srdačno, kako ga još nisam čuo:

NADBISKUP DR ANTUN BAUER U BREZOVICI PRIJE ŠETNJE
Slika iz godine 1935. Foto Cvetan, Rim

»Došli smo zahvaliti bratskom slovačkom na-rodu, što nam je dao velikana Haulika. Velik je on bio u radu za Crkvu i u radu za hrvatski na-rod... I da nam nije ništa drugo učinio, nego da je osnovao naše Društvo sv. Jeronima, Hau-lik je već tim zaslužio, da ga mi Hrvati častimo i slavimo...«

A kad su nadbiskupu pristupili i rođaci kar-dinala Haulika i rođaci biskupa Alagovića, da mu se poklone, bio je nadbiskup veoma tronut.

Danas je bila glavna svečanost otkrića spo-men-ploče kardinala Haulika. Deset tisuća Slo-vaka došlo je na tu svečanost. U ime čeÅ¡koslo-vačke vlade izrekao je lijep govor ministar prosvjete dr Štefanek. U ime Hrvata govorili su predsjednik i potpredsjednik Društva sv. Jero-nima opat Knežić i dr Deželić st. Glavni ton sve-čanosti dao je svojim govorom Andrija Hlinka. A u središtu pažnje sviju bio je naš hrvatski metropolita dr Bauer, koji je kratkim govorom obavio sam čin otkrića Haulikove spomen-ploče.

Prije svečanog banketa čuo sam, kako je nad-biskup Bauer razgovarajući s Hlinkom rekao:

»Veselili smo se pred godinu dana vašem do-lasku u Zagreb...«

»Žao mi je, što su prilike političke kod vas onemogućile moj dolazak. Pojmim, da vašim diktatorskim vlastima ne bi bilo po volji, da mene vide i čuju...«

»Zato mi je drago, što smo se eto tu kod vas našli i vidjeli, jer tko zna...« htio je nadbi-skup još nešto reći, ali ga prekinuše pozivom, da zauzme mjesto na čelu 250 uzvanika.

Kad je za vrijeme banketa nadbiskup Bauer bio nazdravljen na čelu delegacije Hrvata, koja je došla u ovaj »slovački Betlehem« i »slovački Rim«, nadbiskup je izrekao samo kratku za-hvalu, a onda je pokazujući sa smiješkom na mene dodao:

»A dalje će vam sve, što vam, draga braćo Slovaci, mi Hrvati nakon svega ovog slavlja imamo reći, kazati na našem jeziku dr Andrić, glavni krivac svega ovoga, što smo jučer i da-nas među vama doživjeli...«

Morao sam govoriti...

Na našem popodnevnom zajedničkom zasje-danju odbora Društva sv. Vojtjeha i predstavni-kâ odbora Društva sv. Jeronima nadbiskup Ba-uer nije bio. Odmarao se. Pred veče je otputo-vao kući, a mi putoujemo dalje na Velehrad, u Olomouc i Prag...

(Svršetak u novogodišnjem broju)

POGLED NA GRADIĆ BETLEHEM, KOJEMU SE SVE KRŠĆ

BOŽIĆNA PIRAMIDA KOD LUŽIČANA
Lužičani, koji živu u Njemačkoj kao zadnji ostatak ondjašnjih Slavena, priređuju za Božić mjesto božićnog drveta ovakve piramide

RADOST B

Danas ću ostaviti strahove i brige,
Jer osjećam, da će me velika radost
Pohoditi.
Otvorit ću onu stranu nadahnute knjige,
U kojoj se naviješta, da će Djevica
Sina roditi.

Danas ću se zagledati u dane svoje prošle,
Molit ću Isusa, da mi ih naslika
U blistavim konturama.
Danas ću rastjerati misli, što su došle
Da me muče i u ovim
Blagoslovljenim urama.

Danas ne ću misliti na jučerašnji mrak,
U kojem se moja duša od neizvjesnosti
Skamenila.
Danas će mi Isus pokazati večer,
Što će sjati od Njegova
Rumenila.

Danas ću svojom strpljivošću Isusu ugoditi,
(Tu će mi strpljivost On darovati),
Obećat ću Mu, da ne ću ko dosada
Od jutra do večeri tugovati.
Od danas će me Isus u mislima mojim
Voditi.
Molit ću danas Isusa,

Da mi u dobrot
Kako Mu je on
Kad se sjeti sv
Golgote,
I da li Ga u Bo
Što će ljudi pr
Veličinu
Njegove dobro

Znam, Isus će
Milo nasmiješi
U Njegovu će s
Očevoj volji.
Tad ću Mu obe
Da ne ću više u
Griješiti.
Reći ću Mu, da
Bolji.

Tad ću govoriti
Njegova dolask
Molit ću Ga, da
Među sve ljude
Da svi u Njego
Sjaj Njegove
Vide
I da se Zemlja
Njegova prola

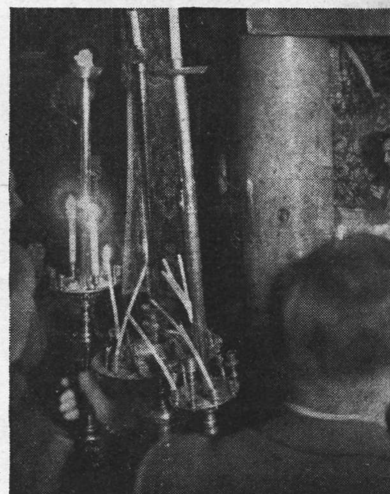

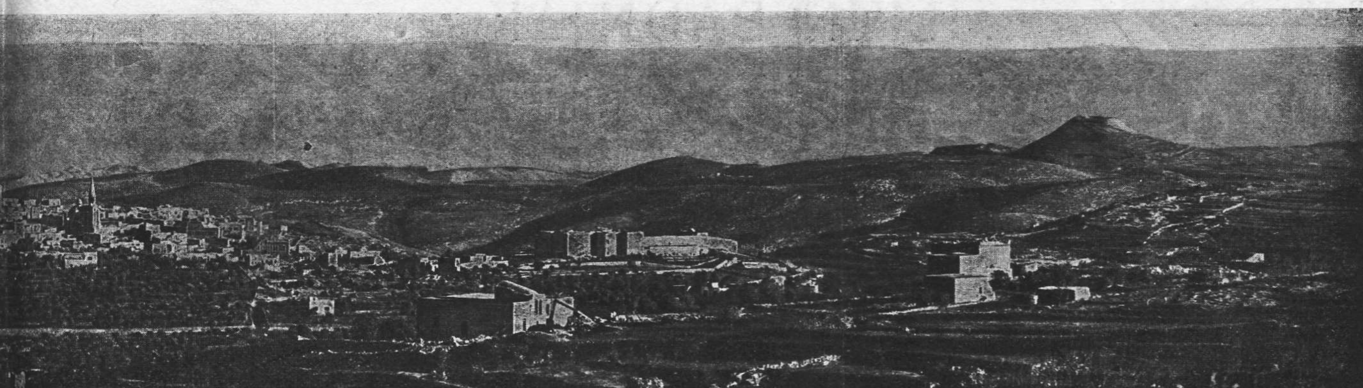
Sretni i nada sve ves

neka budu svim našim suradnicima, pretpl
ljima te njihovim obiteljima i svima, koji
desetom

Slika desno:
ZAGREBAČKI NADBISKUP DR ALOJZIJE STEPINAC, SADAŠNJI HRVATSKI METROPOLITA, SLUŽI PONOĆKU U BETLEHEMSKOJ ŠPILJI
20. srpnja 1937.

Slika lijevo:
SLAVA BOGU NA VISINI
Naslikao Correggio

ĆANSKE DUŠE PRENOSE U SVETE BOŽIĆNE DANE

BADNJE NOĆI

Spjevao Branko Klarić

oti svojoj reče,
nako malenu,
voje

ožanskom Srcu peče,
ezreti

le.
i se milo,
i.
se smijehu zrcaliti predanost

bećati,
u tuzi svojoj

a ću od danas biti

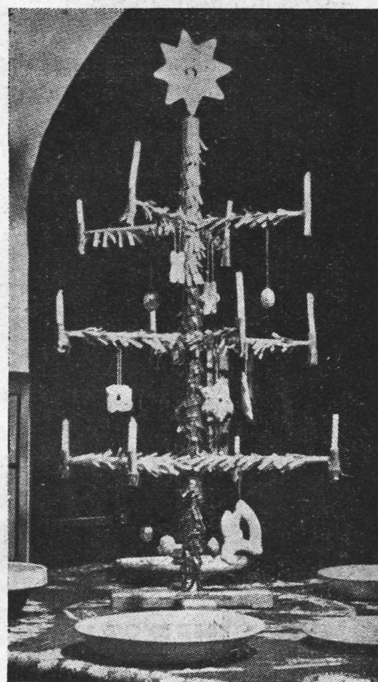
iti s Isusom o ljepoti
ska.
la danas
le ide,
im očima
ubavi

a okrene u danu
ska.

Danas će moja duša upiti more radosti
Iz Isusove
Zjene.
Nek se stoga moje oči sjaju
I jagodice rumene.
Danas ću ispuniti praznine,
Što u slutnjama mojim
Zjaju.

Danas ću Isusu dati iskrenu riječ.
Da ću kroz Njegovo oko
Gledati svijetlo
I boje.
I kad oko sunca zasja
Crvena kruna,
Ne ću misliti, da to nad njim
Krvavi koluti
Stoje:
Večeras ću gledati sunce u aureoli
Od baršuna.

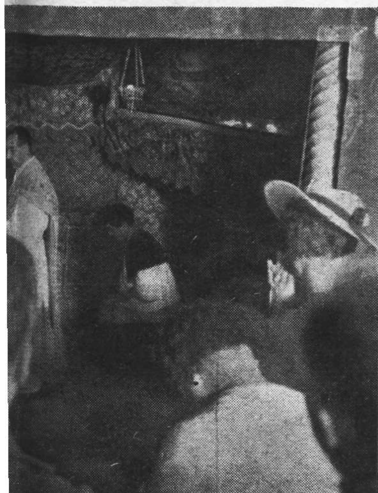
Danas ću ostaviti strahove i brige,
Jer osjećam, da će me velika radost
Pohoditi.
Otvorit ću onu stranu nadahnute knjige,
U kojoj se naviješta, da će Djevica
Sina roditi.

BOŽIĆNA PIRAMIDA KOD LUŽIČANA
Takvih nadomjestaka božićnog drvceta ima u Lužici mnogo vrsta: siromašniji ih izrađuju jednostavnije, a bogatiji u ljepšem, izrađenijem obliku

seli Božićni blagdani

platnicima, povjerenicima, širiteljima i prija- ostanu vjerni našoj „Obitelji" i u budućem godištu!

K slici lijevo:
NEZABORAVNI SU ONO ČASOVI, ŠTO SU IH DOŽIVJELI HRVATSKI HODOČASNICI U BETLEHEMU, KADA SU U ŠPILJI, U KOJOJ SE RODIO ISUS, MOGLI PRIBIVATI PONOĆCI SVOG NATPASTIRA, ZAPJEVATI HRVATSKE BOŽIĆNE PJESME I PRIMITI SV. PRIČEST

Slika desno:
POKLON PASTIRA U BOŽIĆNOJ NOĆI
Naslikao Van der Goes

Božićna novela

ILKIN BADNJAK

Napisao Hubert Štrauh

Na rubu bukove šume, koja se tude počinje da uzdiže s jedne strane prema visovima Vučjaka, a s druge se spušta prema rijeci Bosni, eto tude pogurila se kolibica Tomice udovice Matije Martića. Nahereni krov bio je pokriven ječmenom slamom. Izvaljena vrata jedva su se nekako pritvarala. Usred vrata bio je otvor, kroz koji se mogla provući ljudska glava. Taj je otvor služio kao prozor, i tuda je prodirala u kolibu danju svjetlost, a po noći mjesečina.

U jednom kutu te kolibice griskala je koza tanke grančice, što su joj ih pružale mršave ručice dječaka, koji je ležao na sasušenoj bujadi blijeda lica, stisnutih usnica, svjetlucavih grozničavih očiju. Čuperci svijetle kose u neredu su zastirali čelo. Jednostavna zamazana košuljica slabo je zaštićivala nejako tijelo od studeni. Jedna je noga mirno počivala umotana u nekakve prnje, dok je druga nestrpljivo kopkala ispod bujadi. Na razlupanom sandučiću kraj dječakove glave bila je školska tablica ispisana svakojakim znakovima i nekakva ishabana knjižica.

Od časa do časa nabrale bi se po dječakovom čelu sitne bore, usne bi mu se rastvorile i dječak bi bolno zastenjao. Tada bi koza prestala brstiti, podigla bi glavu i preplašeno naćulila uši. Kada bi stenjanje prestalo, koza bi stresla bradom, onjušila dječakovu ručicu, dohvatila koju grančicu i nastavila je griskati.

Uto pred kolibicom zamnije topot ljudskih nogu i javi se ženski glas:

»Ilko, ja sam. Sutra ćeš u grad doktoru . . .«

»Majo, izgorje mi noga,« ozva se Ilko bolno.

»Nemoj, sinko. Bit će bolje,« tješila ga majka zatvarajući za sobom vrata, pa sjede kraj djeteta i gladeći mu svojim crnim žuljevitim rukama zažarene obraščiće ispriča mu, kako je s knezom bila u školi kod učiteljice, pa kako je kazala učiteljici sve o njegovoj boljetici: da se nabo na nekakov klin, — na što li? —, da mu je cijela noga natečena, da ga sve boli, da nogu ne može micati, pa eto da za to nije mogao dolaziti ni u školu. Učiteljica — dobra duša — napisala je odmah ceduljicu za doktora, a sutra ide knez Marko u grad sa gazdom Ilijom, pa će i njega — Ilku — povesti u svojim kolima. Doktur će mu nogu pregledati, i opet će sve biti dobro.

»Eto tako mi je rekla i učiteljica — dobra duša — duša joj se raja nagledala!« završila je Tomica, Ilkina majka, ponavljajući: »Doktor će ti nogu pregledati, i sve će biti opet dobro.«

U tami sirotinjske kolibice nije Ilko mogao vidjeti zabrinuto lice majčino niti je mogao opaziti suze u njezinim očima, kada mu je previjala bolesnu nogu stavljajući na otekline nakvašene listove bokvice. Posrkavši šolju kozjeg mlijeka osjetio je Ilko neko olakšanje i zanio se u lagan polusan.

Dotle je Tomica sa dva kolca učvrstila vrata, da ih ne bi noćni vjetrovi oborili, pa je odnekle skinula krunicu, što se moglo naslućivati po zveckanju zrnaca, i smjestila se kraj djeteta. Na drugoj strani zameketala je tiho koza iz svoga kuta, možda je već bila zadrijemala ili je htjela nešto da kaže Tomici.

Noćni su vjetrovi stali da uznemiruju crnu šumu iznad kolibice. Sa svojim hladnim dahom zanosili su šum daleke Bosne i ubacivali ga u kolibicu, te bi u kolibici odjeknuli poput huke ledenog vodopada.

Negdje u dubini šume razlijegalo se zloslutno sovino »uhuhuu«, a iznad kolibice mu se odazivao ćukov »čuvikčuvik« . . .

Tomica je sa svim žarom majčinjega srca prebirala zrnca čisla i molila Gospu, da joj kod svoga Sina isprosi ozdravljenje djeteta. Sutra je Badnjak, pa bi to za nju — Tomicu — i za Ilku bio najljepši božićni dar. Smislila je, kako će napraviti i nešto ognjišta, da se ogriju. Nije imala dosada kad. Eto, ljetos joj poginu Matija sijekući šlipere za gazde iz grada, a jesenas razvališe kućicu — biva što je bila na erarskoj

zemlji, a Matija za to nije imao dozvole. Ali joj dobri ljudi dadoše ovu kolibicu, da u njoj prezimi.

Vjetar drma kolibicom, zviždi kroz pukotine. Tomica se stresa od njegova ledenog daha i najednom osjeti na obrazima studen i vlagu snježnih pahuljica, što ih vjetar nanese kroz otvor na vratima.

Duga je bila ta noć, ali je još dulja bila bolesnom djetetu, što je izgaralo i zamiralo u vatri. Na čas bi zadrijemalo gubeći svaki osjećaj, a onda bi se prenulo, ali bez svijesti, gdje se nalazi i šta se s njime zbiva. Slabašno bi se tijelo previjalo u kliještima bolesti, pa bi se opet ispružilo nemoćno, na pô obamrlo, dok je usijana i bolešću potamnjela mašta punila mračnu izbu utvarama najnevjerojatnijih oblika. Kidalo se slabašno tijelo, a majka je sa strepnjom osluškivala svaki njegov trzaj i zatomljujući svoje disanje pratila sa svim ćutilima čas ubrzane čas zamiruće uzdahe svoga djeteta ne prestajući prebirati krunicu i uzdizati svoje najtoplije molitve k nebu.

Duga je bila ta noć, ali je bila najdulja majci kraj bolesnog čeda u ledenoj kolibici, bez ogrijeva, bez ćebeta i bez lijekova.

Kroz hukanje vjetra isprekidano se ozvaše negdje u daljini pjetlovi. Jesu li prvi — koji li su? — nije znala majka, ali joj je odlanulo pri pomisli, da će proći i ova strašna noć i da će svanuti zora, a s njome i bolji časovi. I taj svršetak noći razvuče se do beskonačnosti.

Napokon problijedi noć, prošaraše je prvi pramenovi zore. Na nedalekom seoskom putu kotrljala su se nekakva kola. »Da nisu kneževa?« pomislila je Tomica. — Kotrljanje je potrajalo, dok se nije izgubilo negdje s onu stranu sela. Sigurno neko vozi drva u grad, pa je podranio, da se ranije vrati kući — kô Badnjak je . . .

Kratko vrijeme iza toga zadrndaše opet nekakva kola. Lagana su, brže napreduju. Čuje se, kako šarage zvekeću po tvrdom tlu, pa kako najednom zveket prestane, kada zapadnu u blato.

Najednom trgnu Tomicu poznati glas:

»Ooooj, Tomice! . . .«

To je zove knez sa puta. Ne može s kolima ovamo, pa će morati Ilku prenijeti do kola. S lakoćom i puna pouzdanja u današnji dan i u pomoć neba prenijela je Ilku do kola. Gazda Ilija i knez smjestiše dijete u kola, zatrpaše ga sijenom i prebaciše preko njega konjsko ćebe. Tomica poljubi Ilku u vrelo čelo, prekriži ga, a onda se požuri na posao do kneževe kuće, da zaradi koji zalogaj za Ilku i za sebe.

*

Nakon dvosatnog drncanja i trešenja po onim blatnjavim i neravnim seoskim putevima te po lošoj cesti stigoše kola napokon u grad. Ilko je putem bio miran i tih, samo je po koji put zastenjao, kada bi kola upala u koju rupaču ili kada bi jače tresnula o koji veći kamen. Kada su se kola ustavila pred konakom, nije Ilko ni očiju otvorio, nego je ležao kao bez svijesti i disao kratko i odsječeno.

Knez je zašao u konak, da preda školskom liječniku pismo od učiteljice. Dugo se zadržao u konaku, pa kada je izašao, samo je slegnuo ramenima i počeo se ogledati, kao da nekoga traži. Na koncu saopći gazdi Iliji, da je školski liječnik nekamo otišao, pa da su ga uputili drugome liječniku. Pođoše tražiti toga drugog liječnika. Propitkivajući prolaznike jedva ga nekako nađoše i predadoše mu pismo njihove učiteljice.

»Pa to je težak bolesnik. Ima otrovanje. Gdje vam je?« na dušak sasu liječnik i uputi se za knezom do kola.

Pogleda Ilku, pipnu mu čelo, uhvati ga za ručicu pa će ljutito:

»Dijete vam zamire! Gdje ste bili dosada? Vozite ga odmah u bolnicu, jer ga ja nemam gdje smjestiti. Požurite, evo vam pismo.«

Ustaviše kola pred bolnicom, pa obojica — i knez Marko i gazda Ilija gotovo utrčaše u bolnicu. Valja im pričekati, dok liječnik pregleda bolesnike, koji su ležali u dvije velike sobe. I to prođe i evo liječnika. Ide ravno prema njima. Gleda ih kroz velike naočare, zadovoljno podiže uvis omašni kukasti nos, a oko debelih usana treperi blagohotan osmijeh. Videći pred sobom dobro stojeće seljake u čistim gazdinskim gunjevima i bijelim vunenim čakširama računao je u sebi, da će imati posla s bogatim bolesnikom. Ljubazno se pozdravi s njima i htjede da se upusti u razgovor o vremenu i o današnjoj skupoći, ali mu knez potkuči pismo. Nestade

(Svršetak na str. 977.)

BOŽIĆNI HRVATSKI NARODNI OBIČAJI

Napisao Stjepan Dokušec

BOŽIĆNO DRVO U SELJAČKOJ KUĆI

Božićni narodni običaji počinju od dana svete Lucije (13. prosinca) i traju do Sveta Tri Kralja. Na DAN SVETE LUCIJE ide se u nekim krajevima »z Luciju«, to jest pojedini djećaci obilaze kuće i dobivaju dar. Na taj se dan stavlja nakvašena pšenica u male tanjuriće, da za Božić proklija i naraste, pa da se metne na božićni stol. Tom se pšenicom prikazuje zelenilo prirode. Na Sv. Tri Kralja odnose tu pšenicu u polje i stavljaju je među usjev.

Stari su od dana svete Lucije do Božića promatrali svaki dan vrijeme, pa bi prema tome nagađali, kakvo će biti vrijeme naredne godine.

Od dana sv. Lucije do Božića prave neki drvene stolce na tri noge. Taj stolac idući na ponoćku nose pod kaputom. Za vrijeme ponoćne mise stoje na njemu i vide tobože svakog tko se bavi »coprijama«, jer je takav, vele, za podizanja okrenut od oltara. Poslije podizanja žuri se taj sa stolcem kući. Ako ne stigne kući, dok svećenik »križa misu«, kažu, da će ga rastrgati coprnjaki. Takvo je eto ponegdje praznovjerje.

Pravi božićni običaji počinju zapravo na BADNJAK. Na taj dan je veliko spremanje. Gospodar čisti blago i priprema za nj hranu, koju će mu podavati kroz svetke, »natrebi« kukuruza i pripravi »žitka« za živad, pa nacijepa, priredi i donese drva u kuću, a domaćica uređuje kuću, peče kruh, kolače i meso. Predvečer »kiti« gospodar ulične stupove, prozore, vrata i uglove kuće, staje i ostalih gospodarskih zgrada grančicom borovice stavljajući pokraj nje komadić bijeloga luka. Nakon toga nosi iz staje u kuću svežanj slame i sijena. U »pragu« (predsoblju) čeka ga netko od ukućana. Pošto se vrata kuće zatvore, zapali ovaj svijeću pa otvara vrata sobe (»hiže«). Ulazeći nosi u jednoj ruci upajenu svijeću, a u drugoj zdjelu kuhana graha. S njime ulazi i gospodar noseći svežanj slame. Ukućani poredani kleče dok ih gospodar ulazeći pozdravlja i blagosilje bacajući grah po sobi. On govori ulazeći: »Hvaljen Isus i Marija. Daj nam Bog picekov, racekov, telekov, žrebekov... i vsega, kaj od dragoga Boga želimo: kruva, vina i Božjega mira i blagoslova.« Ostali se ukućani mole za vrijeme ovog blagoslova. Gospodar međutim baca slamu na pod.

Od nekog doba hita svatko, tko će prvi da sjedne na nju, jer ako prvi sjedne muškarac, vele, da će biti sve, što se rodi i leže one godine, žensko, a ako žena, sve muško.

Domaćica sada uzima svijeću i njome pripaljuje svjetiljku, koja će gorjeti sve do jutra.

Gospodar međutim uređuje stol. Najprije sipa u križ stola (od istočnog ugla prema zapadnom, od sjevernog prema južnom) »žitak«. Pritom moli Očenaš i Zdravo Marijo. Iza toga načini usred stola tri kruga sipajući »žitak«, meće slamu u križ po stolu, a u sredinu sijena. Nakon toga se prostre stolnjak pa domaćica stavlja kruh i vino na stol. To ona mora da izvrši brže, nego što bi zec pretrčao preko koje zemlje ili međe, jer u protivnom slučaju ne bi kruh rodio.

Ostala se čeljad, osobito djeca valjaju po slami. Gospodar stavlja pod stol preostalo sijeno, bič za konje i uže za sijeno. Stari su nekada stavljali pod stol čitavu konjsku ormu, željezo od pluga i još neke stvari.

Još prije večere običavali su stari, čim bi se upalilo svjetlo u kući, »zaslanjati« prozore plahtama i kaputima. Činili su to zato, da ih »coprnjaki« (koji te noći jaše na metli oko kuća i selom) ne bi vidjeli. Da prozori nisu zaslonjeni, onda bi »coprnice« odmah znale, tko će u toj kući do godine umrijeti. Dotičnika bi naime vidjele bez glave.

Prije same večere jede svaki ukućanin komadić bijeloga luka, da očuva zdravlje, da ne bi »naginul« i da mu »coprnice« ne naškode. Koliko je narod bio u starije doba praznovjeran, svjedoči nam, što se nije nitko usudio ni da iziđe iz kuće prije, nego što će udariti prvo zvono za ponoćku. Ako je već morao da ide van, bacao je pred sobom mačku ili kakvo željezo, jer je to tobože obrambeno sredstvo od zlih sila.

Sama večera na Badnjak je vrlo jednostavna. Jedu se obično posna jela, naročito grah, koji u starije doba nije bio začinjen. Ta nas jela podsjeća na kult pokojnika kao i čitava večera na Badnjak, koja se u nekim pojedinostima može usporediti s posmrtnom gozbom — »karminama« zvanom. Toj večeri bijahu u davnini svi prisutni, dapače i pastiri, ali nitko strani.

Iza večere kiti se bor. Zovu ga obično Božić. Stari su kitili stijenu ili strop iznad stola. Na nekoliko zataknutih grančica bršljana i bora visjele bi jabuke, pozlaćeni orasi i lješnjaci, a kasnije lančići i ruže od papira. Sa prodiranjem gradske kulture u selo dolazi kićenje bora, smreke i borovice. Dok se bor kiti, pjevaju se božićne pjesme.

Djecu naročito veseli mali anđelak, koji se nemirno kreće na zategnutoj gumi. Sa svake strane bora naći ćemo na stijeni po jedne »jaslice«. To su papiri sa štalicom, pastirima i zvijezdom, koje seljak na Božić pričvrsti na stijenu, da ih ne skine do druge godine. Jaslice ispod bora s izrezanim figurama su rijeđa pojava.

Kad bude bor okićen, čuje se glas zvona, narod se krsti i Bogu moli te polazi na ponoćku. Rijetki su, koji ne idu. Koliko je ona obljubljena u narodu, vidi se po tome, što na nju idu i oni, koji inače govore, da bi se na njih crkva srušila da dođu u nju.

Iz kuće ipak ne odlaze svi. Netko mora ostati da čuva vatru.

Stari su idući na ponoćku nosili svijetlo sa sobom. Ponoćka počinje nekoliko časaka prije same ponoći.

Oduševljeni narod pjeva božićne pjesme. Dok odbija ponoć razliježe se crkvom:

»Dvanajsta je sad ura
— — — — — — — —
Bog nam s neba došel je
I na zemlji roril se
Od Djeve Marije.«

Poslije ponoćke vraća se narod kući. Svatko hita, da stigne prvi. Tko prvi dođe u kuću, potiče vatru u peći, udara po ugljevlju, da iskre vrcaju. Čini to zato, da kokoši nose toliko jaja, koliko »skoči« iskara. Taj se običaj može dovesti u vezu sa sličnim obredom prigodom paljenja badnjaka. To je bez sumnje ostatak starog praznovjerja, da se tim pojača rodnost i obilje. Ako se prenesemo u doba, dok je po svuda u našem narodu bilo poznato ognjište, naići

UNOŠENJE SLAME U KUĆU NA BADNJAK

ćemo na paljenje hrastova panja, zvanog badnjak. Etimološki mogli bismo tu riječ, tumačiti od bdjeti, jer se uz badnjak bdije čitavu noć. Badnjak se upravo ceremonijalno unosi u kuću i stavlja na vatru. Po njemu se u nekim krajevima sipaju jela i pića, dakle, mogli bismo, prema narodnom shvaćanju misliti, da se radi o neke vrste živom biću, koje taj badnjak predstavlja. I baš stoga su ga neki (Trojanović) tumačili kao vrstu fetiša, premda to nije ispravno. Po badnjaku se udara, da vrcaju iskre. Po tome se prorokovalo množenje stoke.

Starim Slavenima badnjak nije bio poznat nego tek nakon doseljenja u sadanje naše krajeve. Badnjak se danas tumači kao vrsta obredne vatre, koja se pali u doba zimskog obrata sunca kao ponoćna vatra u borbi svijetla.

Nakon povratka sa ponoćke blaguje se. Jede se pečenka i kolači, a pije rakija i vino. Stari su običavali tada jesti do sita.

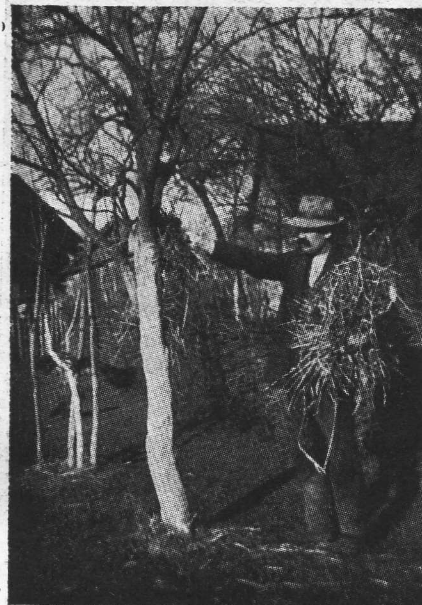
Iza blagovanja svi skinu obuću, rasprave se i polijažu na slamu. Stari su nekada, kad bi se izuli, udarali nogama tri puta o peć, odnosno o ognjište. Činili su to, kažu, zato, da budu imali zdrave noge.

Na BOŽIĆ postoji običaj da se ide najmanje k dvije mise. Taj dan se inače ne ide nikamo osim u crkvu. Isto tako ne vole, da im na Božić tko dolazi u posjete, a ako tko dođe, kažu za nj: »Nema mira ni na sam Božić.« Još kažu: »Tko nema na Božić mira, ne će ga imati ni čitave godine!«

To ipak nije uobičajeno u svim krajevima, jer neki poznaju »gosta«. »Gost« je neka vrsta božićnog polaznika — kućnog prijatelja, koji dolazi redovno na Štefanje, katkada na sam Božić popodne, a gdjegdje i treći dan Božića — na »Ivanuša«.

Božićni polaznik, zvan obično »poležaj« je susjed ili rođak, koji najčešće pozvan, dolazi u kuću i pozdravlja sa Hvaljen Isus. Iza pozdrava izriče običajnom formulom želje: »Daj vam Bog picekov, racekov« itd. Domaćica posjeda poležaja u sredini »hiže« na stolac, na koji prije stavi slame. Poležaj ostaje neko vrijeme mirno sjedjeti, dok ga ona opsipa različitim žitkom, te nudi mu mesa, kolača, rakije i vina. Poležaj mora zato da miruje, da bi kvočka na jajima mirovala i da se izvali što više pilića. Gdjekada je on i posebno nagrađen. Domaćica mu naime pri odlasku pričvršćuje »kitu lakna« za šešir, da joj lan iduće godine ljepši izraste. Gdjegdje dobiva i božićnicu kao dar. Poležaj je redovno muškarac, ali katkada i žena. U nekim krajevima kažu, ako dođe žena u kuću prije nego muškarac, da ne će biti sreće »pri piščenci«.

Na ŠTEFANJE — drugi dan Božića — se po podne posjećuju međusobno rođaci i prijatelji. Takav

DARIVANJE VOĆAKA BOŽIĆNOM SLAMOM
Sve 3 slike foto Stj. Dokušec

učinjeni posjet uzvraća se na Novu Godinu.

Pravi Božić po narodnom shvaćanju traje tri dana. I u ta tri dana se ne uređuje soba. Na slami, koja je razbacana po sobi, naći ćemo uvijek nekoga, kako drijema i počiva. Slama ostaje u sobi do »IVANUŠA«, treći dan Božića ujutro. Taj dan je prije izlaza sunca domaćin iznosi iz sobe i njome dariva voćke, da bolje rode.

Iza Ivanuša slijedi »DROBNE DECE DAN«. Stari su ga zvali »Herodoševo«, a gdjegdje i »Šibarjevo«. U nekim krajevima dolazi još i danas na Herodoševo ujutro u kuću susjed pa udara sve šibom po redu, naročito »maže« one, koje zatekne u krevetu.

DJECA PJEVAJU BOŽIĆNE PJESME PRED ULAZOM U CRKVU

Takav je božićni običaj u Engleskoj, da školska djeca dođu pred crkvena vrata, pa tu pjevaju božićne pjesme, kako to vidimo i ovdje na slici

Tjedni kalendar dobre domaćice

Rimokat. kalendar	Prosinac – Decembar
Nedjelja **26** Sv. Stjepan	Objed: Juha od puranske sitneži s rezancima. Pečeni puran s kestenima i kiselim paprikama. Božićni kolači i voće. Večera: Hladna puranska pečenka s kiselim krastavcima.
Ponedjeljak **27** Ivan ap.	Objed: Juha od cvjetače. Faširano meso s kašom od krumpira. Savijača s makom. Večera: Naduvak od makarona i jaja.
Utorak **28** Nev. dječ.	Objed: Juha od celera. Krpice sa šunkom. Večera: Hladetina.
Srijeda **29** Toma b.	Objed: Juha od kima. Varivo od kupusa sa svinjskim rebrima. Večera: Pržena teleća jetra s rižom.
Četvrtak **30** Eugenij b.	Objed: Paprikaš od zeca. Pokladnice. Večera: Pariške kobase s lukom na octu i ulju.
Petak **31** Silvestar I. p.	Objed: Juha od rajčice. Okruglice od jabuka. Večera: Pečeni šaran. Punč.
Subota **1** Nova God.	Objed: Juha s kašom od zelenja. Pečeni odojak sa miješanom salatom. Torta od oraha. Večera: Odojak od objeda. Punč.

ZA SILVESTARSKO VEČE

Punč od meda. Uspi ¼ kg meda u 1 litru vode pa dodaj malo cimeta i nekoliko (Nelken) te sok i narezanu koru jednog limuna. Sve to kuhaj dotle, dok se jedna šestina tekućine ne ukuha. Za vrijeme kuhanja skidaj pjenu. Kad je tako skuhano, procijedi tekućinu kroz čistu krpu u posudu za punč i prilij ¼ litre ruma. Taj se punč pije topao, ali hladan skoro još bolje prija. Može se u dobro začepljenoj boci i više tjedana čuvati.

Punč od vina. Kuhaj 3 litre bijelog vina sa ½ litre ruma i ½ kg šećera, dok ne uzavre, pa ga tada ponudi.

Obiteljski punč. Natari kocke od ½ kg šećera dobro korom od 3 limuna pa ih rastopi u 2 pune šoljice vrele vode. Ulij sok od 5 limunova, ½ litre ruma, malo vanilije i 1¼ litre slabog vrelog čaja.

Švedski punč. Kuhaj u 1½ litre vode 75 dkg običnog šećera i 75 dkg stučenog kandis-šećera, pa makni sa vatre i ulij 1 litru ruma, 1 bocu šampanjca i sok jednog limuna. Sve pusti da ohladi pa hladno ponudi.

Snijeg od banana. Oguli nekoliko banana te ih nareži na kotačiće. Dodaj šećera iste težine, koliko važu oguljene banane, pa poklopi i kuhaj. U vreloj vodi rastopi bijele želatine (1 dkg na ¼ kg banana) pa je ulij u banane zajedno s malo ruma. Sve skupa tuci sada pjenjačom, dok ne bude kao pjena. **S. A.**

Zdravlje

Ljekovitost luka i češnjaka. Poznato je bilo već i starim narodima, da luk i češnjak sadržavaju neku tajnu ljekovitu moć, zato se luk i češnjak nalazio u svakoj kući kao dobar domaći lijek. Češnjak su naročito mnogo cijenili stari mornari na dalekim prekomorskim putovanjima, gdje im je češnjak bio često jedino svježe povrće, te ih je štitio od krvarenja iz usta, od ispadanja zubi i lošeg zadaha, a to su sve znakovi avitaminozne bolesti (scorbut).

Novija su istraživanja dokazala da su mornari imali posve pravo. Luk i češnjak sadrže naime u sebi vitamin C, a to je glavni lijek protiv skorbuta. Danas već i liječnici prepisuju luk i češnjak protiv ovapnjenja žila te protiv različitih crijevnih oboljenja. Uvjeren sam, da bi uživanje luka i češnjaka bilo još mnogo veće, kad poslije toga ne bi bilo neugodnog zadaha iz usta. U novije vrijeme nastoje tvornice lijekova pripraviti luk i češnjak u obliku tableta bez mirisa, pa će se tako taj stari domaći lijek uvesti i u službenu medicinu. **Dr I. K.**

Zimsko loženje i zračenje soba. Lakše je zagrijati sobu, negoli ju održati u toplini. Čist zrak ugrije se šest puta brže od nečistog. Isto tako čiti zrak zadržaje duže toplinu od nečistog. Za to ne trebamo zagrijanu sobu držati cio dan zatvorenom, a osobito onda ne ako se je u njoj jelo ili pušilo. Stoga treba otvoriti prozore, da propuh očisti sobu od neugodnog vonja. To treba činiti osobito poslije jela i prije spavanja. **I. S.**

ČUVAJMO OBUĆU

Da obuća bude što duže imala lijep oblik i izgled, potrebno je s njom postupati ovako: Čim se izuješ, ostavi obuću kratko vrijeme na miru da se izvjetri. Zatim stavi u nju kalup, a onda ju istom čisti. Najprije se očisti potplat i pete, a zatim gornji dio. Ako je obuća mokra, onda ju osuši; nu ne meći je blizu tople peći ili na topli štednjak. Istom onda pošto se je osušila, turi u nju kalup, ili ju čvrsto nabij novinskim papirom.

Neugodno je obuvati obuću, koja je bila mokra pa se je osušila pri vatri. Ne samo da nas takova obuća žulja, nego i koža brže puca i kvari se. Da se tome izbjegne, treba mokru obuću ispuniti sa suhom zobi i ostaviti preko noći na miru. Zob će do jutra izvući iz obuće svu vlagu. Ali ujedno i sprečava da na obući ne puca koža. U jutro isprazni obuću, zob uspi u tanku kesicu i objesi na toplo mjesto, da se dobro osuši. Suhu zob možeš i opet upotrebiti. Čim je zob suhlja, tim je bolja.

Elegantnija mokra obuća, ako se zanemari, lako gubi oblik. Da se to ne dogodi, čim se izuješ, odmah u nju utrpaj toplu krpu. Obuća iz laka vrlo je osjetljiva na veliku toplinu, a i na veliku studen. Ta se obuća najprije obriše mekom krpom, natare se bjelanjkom ili lukom; a zatim se namaže bijelom kremom i istare mekom krpom namočenom u ulju za lak. Nu najbolje je takvu obuću čistiti za to priređenom tinkturom, koja se keficom namaže na obuću. Čišćenje svijetlih svilenih cipela preduzimlje se smjesom krumpirova brašna i benzina. Obuća od atlasa čisti se krpom namočenom u benzin, ili u špirit. Cipele zlatne ili srebrne boje nataru se srebrnom bronzom. Galoše i obuća od gume, čim se skine s nogu, opere se čistom vodom; istare se suhom krpom ili za to priređenom kremom, ili vazelinom. **I. S.**

BOŽIĆNI POZIV ISUSU

Spjevao August Đarmati

O dođi, razgrni skriven žar,
Svud inje je u grudima,
I sve je led i mrtva stvar,
Kad nisi Ti među ljudima.

Težinom patnja tišti noć
I željom razbludnih smjehova
Caruje svijetom kobna moć
Besramno razvratnih grjehova.

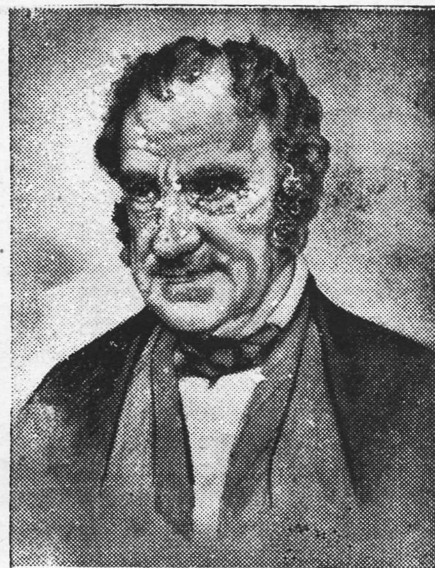
Nepažnjom trne srca plam
Pokriven vihorom snjegova.
Mišljenje vlada: da je sram
Bit borac časnih stjegova!

Dušmanski bdije očaj crn
Srcem i našim maštama,
Neznani sijač drač i trn
Posija cvjetnim baštama.

Sumnja nam čvrsto drži skut,
Nanosi bolna stradanja,
Nestaju snage za nov put
Pod teretom mrtvih nadanja.

Laž sreće dijeli nemir i plač,
Zaklanja svodove zvjezdane,
Donesi istine plameni mač,
Da spriječi pad u bezdane.

O dođi, razgrni skriven žar,
Svud inje je u grudima
I sve je led i mrtva stvar,
Kad nisi Ti među ljudima.

FRANJO KSAVER GRUBER
skladatelj vrlo popularne njemačke božićne pjesme „Stille Nacht, heilige Nacht", koja se pjeva po cijelom svijetu, rodio se ravno prije 150 godina u vojvodini Salzburgu u Austriji

ILKIN BADNJAK

(Svršetak sa str. 972.)

osmijeha s usana, nos se još više objesi. otpuhnu nešto i smrsi kroz zube čitajući pismo.

»Pa ovo nije za mene,« poče, ali se ispravi pa će brzo: »A je li to vaš dete? Ako je vaš...« i opet se blagohotno nasmiješi, biva onda bi se primio posla, pa nastavi, kao da se ispričava: »Snate nema mesta, — sve puno, — ali za vaš dete...« ovo je prošaptao, biva da ga nitko ne čuje.

»Ovo je jedna uboga sirota,« knez će mu upoprijeko, pa mu bez okolišavanja nabraja, da su ih svi uputili, da dijete predadu u bolnicu i da ga bolnica mora primiti, jer za sirotinju plaća općina.

Uozbilji se gospodin doktor, pa će s visoka: »Nema mesta, a to spada pod školski lekar.«

»Pa pregledajte ga makar, da nam ne umre na cesti, u kolima.«

»Nema vreme,« okrenu im leđa i nestade ga u jednim vratima.

Šta će sada? zapitaše se. Da se pritužе? A koja im korist od toga? Ovako će im dijete još i umrijeti.

Vratiše se kolima. Odigoše čebe i pogledaše Ilku. Ne miče se. Nagnuše se nad lice. Ne diše. Položiše svoje ruke na dječju glavu. Ledena.

Skočiše u bolnicu i ljuti i zdvojni, ali na sva navaljivanja samo jedan odgovor:

»Ovo je bolnica, a nije groblje.«

»Da je bogatije, našlo bi se mjesta, a sirotinju ni živu ni mrtvu ne ćete da primite!« ljutio se knez. »Ali ima još pravde, ako ne ovdje, ima je sigurno na nebu.«

A kada su se kasno u večer vraćali u selo, bijelio se po poljima snijeg, iznad brda i šuma treperile su blistave zvijezde, a mjesečina im je osvjetlivala izgažene blatnjave seoske putove. Stigavši na domak kolibice otkriše glave, prekrižiše se i poniješe na rukama tijelo Ilkino.

Po kućama na bregovima sjala su badnja svijetla, a iz doline zanosio je vjetar šum Bosne.

Pred kolibicu je istrčala Tomica raširenih ruku s licem, punim ufanja, ali kad je vidjela njihova ozbiljna lica i nepomično Ilkino tijelo na njihovim rukama, grč joj stegnu grlo, noge joj se skameniše. Položiše maloga mrtvaca na sasušenu paprat. Koza iz svoga puta izvjedljivo diže glavu i tužno zameketa.

Tomica se jedva osvijesti. Ne vjerujući svojim očima gleda čas u mrtvog Ilku, čas u sitne darove, što ih je bila poslagala po sandučiću. Sve joj se to pri svijetlu svijeće, koju je baš za Badnjak bila priskrbila, pričini kao u snu, neshvatljivo, neodređeno.

Začudi se noćnim pohodnicima, koji dođoše iz prvoga komšiluka da čuvaju mrtvačku stražu. A tko bi im živima i bio došao u Badnjoj noći.

IZ BOŽIĆNOG IZLOGA. U izlogu neke knjižare bila je pred Božić izložena među ostalim i jedna knjiga s ovim naslovom i naznakom cijene: »Što smo dužni svojoj djeci? Prije 20 dinara, a sada samo 10 dinara.«

BOŽIĆ U SLJEPAČKOM ZAVODU. I među slijepcima je proslavljen Božić. Svi su dobili po koji božićni dar. Stari slijepi Ivan izabrao je sebi par kocaka za kockanje, koje su se također nalazile među darovima. A onda je stao da traži, tko će se s njim kockati. Namjerio se na slijepog Marka, koji mu se naruga:

»Baš si bedak! Tä mi ništa ne vidimo, pa kako da se kockamo?«

»Znaš,« veli mu Ivan, »mi ćemo već po svom osjećanju pogoditi, koje su brojke, pa ćemo ih onda reći, a jedan drugom mora vjerovati.«

I tako su se počeli kockati. Ivan baci svoju kocku pa će:

»Ja imam dvanaest.«

I Marko baci kocku:

»A ja trinaest.«

Naslovna slika:
Sretan Božić
Foto M. G. M.

SADRŽAJ „OBITELJI" GOD. 1937. bit će priložen svim pretplatnicima u 1. broju god. 1938.

»Ne može to biti,« upadne Ivan smijući se, »ta na kockama ima samo 12 točaka.«

»Imaš pravo,« odgovori Marko, »ali mi smo se pogodili, da ćemo jedan drugom vjerovati.«

PROFESORSKI. Sin zamolio oca, profesora, da se smije ići kupati. Ali otac mu odgovori:

»Ne, sinko, ti ne smiješ prije u vodu, dok se ne naučiš plivati.«

SAMO U POLOVICU. »Vi se zovete Jurić? Niste li vi možda slastičar Jurić?«

»Samo u polovicu.«

»Kako to mislite?«

»Slastičar Jurić je naime moj brat blizanac.«

DAROVIT DEČKO. Učitelj zemljopisa: »Koji od vas zna iz glave narisati jednu kartu?«

»Ja!« javi se Mirko.

»Koju znaš?« pita ga profesor.

»Crvenoga keca!«

U MLADOM BRAKU. »Moraš, draga, štedjeti plinom,« veli muž mladoj svojoj ženi.

A ona ga upita bezazleno:

»A šta ćeš ti, dragi, s ušteđenim plinom učiniti?«

NA POČETKU ZIME. Padao je prvi snijeg. Mali Domko gleda kroz prozor, pa će zamišljeno mami:

»Sad će skoro doći vrijeme, kada treba biti dobar.«

»Zašto: vrijeme?«

»Pa zato, što će opet skoro biti Božić!«

STRAŠNA PRIJETNJA. Seljak gleda svoju gusku pa joj veli: »Pazi, da mi se dobro udebljaš, jer inače za Božić ne ćeš moći biti zaklana!«

ČIME JE TO ISKIĆEN BOR ČIKE DOBRIJANA?

Božićno veselje
ćuti svaki stvor,
i naš čika pošô
kupovati bor.

I za skupe novce
kupio ga on,
pa sad stupa s njime
ko kakav baron!

Kraj mesnice ide
zamišljeni čika,
ne čuje, da za njim
sad se ori vika.

Kod kuće opazi,
da bor njegov krase:
ne zlatni orasi,
već masne kobase!

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

Jedna od stotina stranica kataloga Kastnera i Öhlera

23-1 Moderan ženski pusteni šešir, okolo uzdignuti oblik, ukrašen rips vrpcom, u raznim bojama i veličinama **Din 38·-**

23-2 Francuska kapa, osobito dobra kakvoća, u raznim bojama i veličinama Din 13·-, sa metalnom iglom **Din 18·-**

Svi donji šeširi mogu se dobiti izradjeni od dlakavog pusta (flamoa) ili od „Haarfilz"-a uz doplatak od Din 38.— po komadu. Ostali izbor ženskih i dječjih šešira izvolite razgledati u glavnom katalogu na stranicama 97 i 98!

23-3 Vrlo zgodna tokica, od dobrog pusta, u svim bojama i veličinama **Din 38·-**

23-4 Obljubljeni kloš oblik ženskog šešira, podesan za starije dame i za one sa dugom kosom, ukrašen vrpcom, u svim bojama i veličinama **Din 38·-**

23-5 Sportski pusteni šeširić, ukrašen vrpcom, u svim bojama i veličinama **Din 38·-**

23-6 Zaista moderan oblik ženskog šešira, uzdignuti obod, ukrašen rips vrpcom i lakom, u raznim bojama i veličinama **Din 52·-**

23-7 Moderan uzdignut oblik ženskog šešira, od dobrog pusta, ukrašen vrpcom, u raznim bojama i veličinama **Din 50·-**

23-8 Zgodna pustena toka, ukrašena koprenom, dobro pristaje starijim damama, u raznim bojama i veličinama **Din 55·-**

23-9 Šešir, koji se danas najviše nosi, od dobrog pusta, obrubljen sa lakom, u raznim modnim bojama i veličinama **Din 55·-**

23-10 Dražestan šeširić, koji odlično pristaje, kloš fazona, od finog pusta, ukrašen rips vrpcom i paspuliran lakom, u raznim bojama i veličinama **Din 50·-**

23-11 Oblik ženskog šešira, kojeg srećete samo kod dama, koje prate modu pusten, paspuliran rips vrpcom, u raznim bojama i veličinama **Din 55·-**

23-12 Ovaj šeširić će Vam se zacijelo svidjati! Izradjen je od dobrog pusta, ukrašen lakom i koprenom, a možete ga dobiti u raznim bojama i veličinama **Din 56·-**

23-13 Ako ćete kupiti ovaj šeširić zaželit ćete si još jedan takav! Izradjen od dobrog pusta, ukrašen kombinacijom jednakog pusta, a cijena mu je samo **Din 60·-**

23-14 Zagrepčankama se ovaj najviše svidja! I da znate: pusten je, ukrašen i paspuliran rips vrpcom, a cijena u boji, koju želite i veličini koju trebate, samo **Din 60·-**

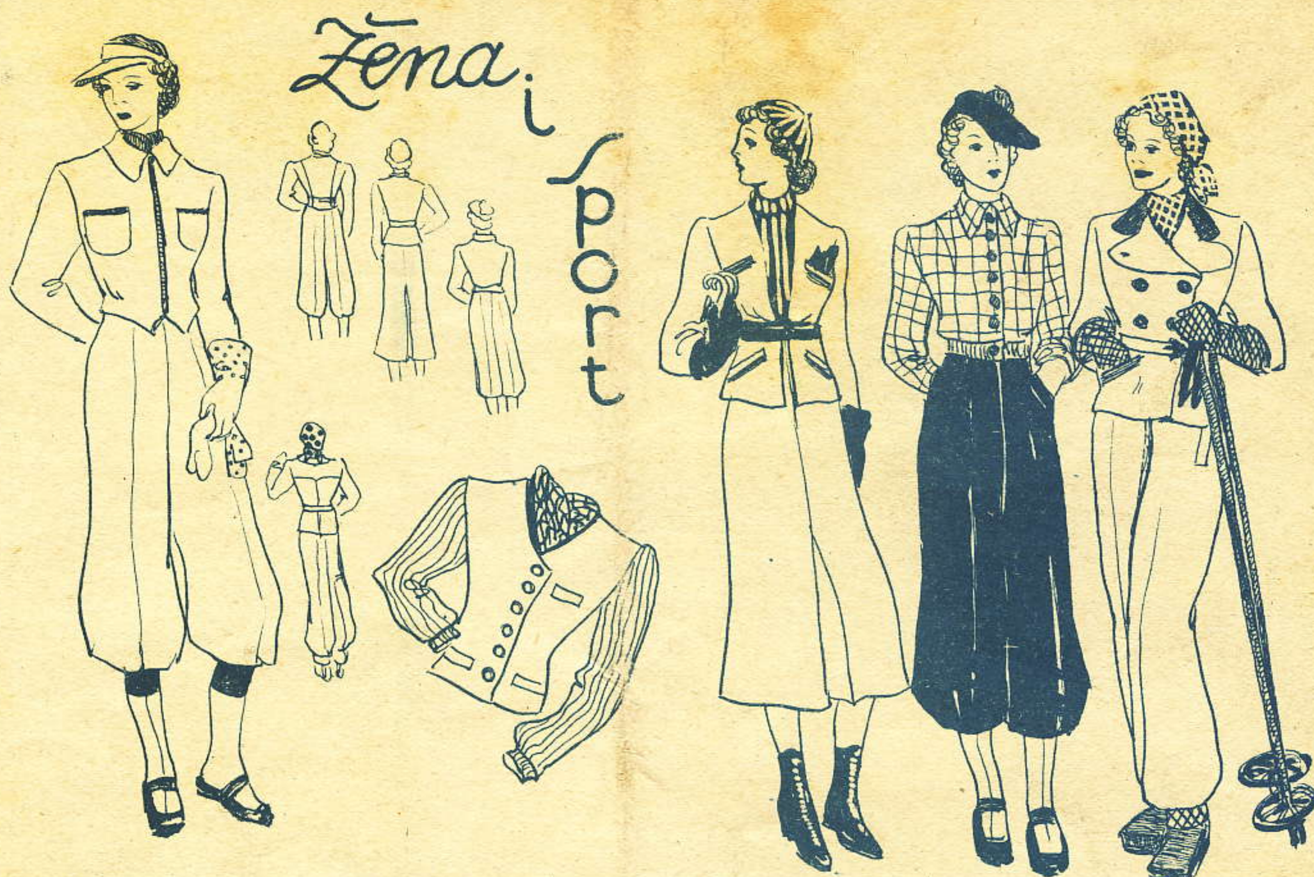
Ako roba ne odgovara zamjenjujemo istu ili vraćamo novac!

Najveća trgovačka i otpremna kuća u državi

Kastner i Öhler

Zagreb

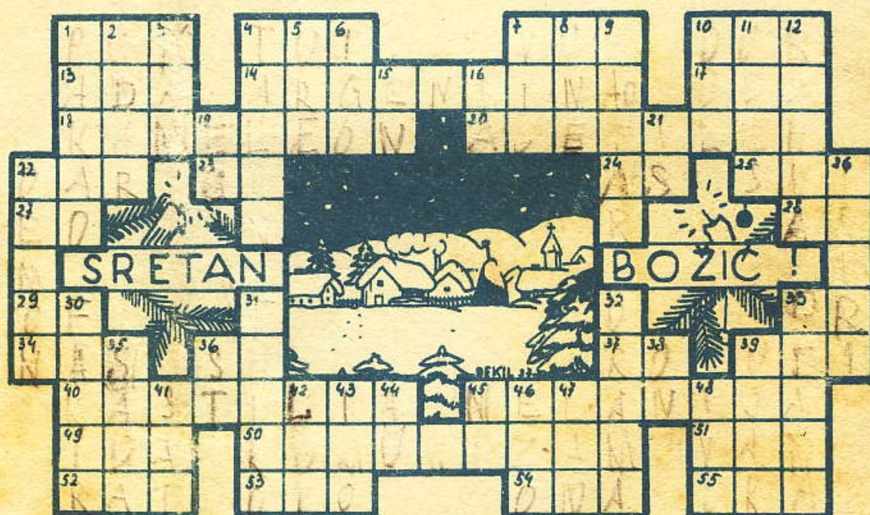
Ilica 4 1 6

Donosimo nekoliko jednostavnih no vrlo ukusnih odijela za zimski sport. 1. Moderno skijaško odijelo sa hlačama dugim do nešto ispod koljena. Kaputić se zatvara patentnim zatvaračem, a isto tako i veliki džepovi. Odijelo je jednobojno, dok šal i rukavice mogu biti od žive, šarene vune. — 2. Vrlo zgodan sportski prsluk od dufetina. Rukavi su od istobojne vune i to pleteno 3 pravo i 3 krivo. — 3. Odijelo za klizanje. Suknja je krojena poput hlača. Pulover je taman i od iste vune kao i kapica i rukavice. Kaputić je svjetliji od suknje, ukrašen džepovima, a vrlo jednostavan u kroju. — 4. Sportsko odijelo sa tamnoplavim hlačama i šarenom kockastom bluzom od dufetina. Cijelo odijelo djeluje vrlo živo, ali ukusno. — 5. Skijaško odijelo od jednobojne debele tkanine. Ovratnik na kaputiću od baršuna. Rukavice, pulover, kratke čarape i rubac za glavu, sve od jednake vune u živoj boji.

Križaljka

Složio „Bekil", Zagreb

Vodoravno: 1. narod, masa, 4. latinska lična zamjenica (genitiv), 7. grabežljiva zvijer, 10. drvo (starodrevno), 13. žensko ime, 14. država u Južnoj Americi, 17. vrst pjesme, 18. vrst guštera (asimilira boju), 20. plin od karbida, 22. poklon, 23. začin, 24. igraća karta, 25. smučanje, 27. latinski: idem, 28. isto što i 24. vodoravno, 29. engleski član, 33. inicijali ubijenoga hrvatskog političara, 34. lična zamjenica (gen. pl.), 36. svojeručno (kratica), 37. grčko slovo (iza p), 39. sat, 40. pokrajina u Španjolskoj, 45. žensko ime, 49. žensko ime, 50. ljevičarska socijalna stranka, 51. napolje, 52. boj, 53. muško strano ime, 54. lična zamjenica (ž. r.), 55. stara mjera.

Okomito: 1. mjesto vječnih muka, 2. Nastaje kod sukoba, 3. kamen (pjesnički), 4. ostatak kod kartanja, 5. satovi, 6. obala (u Kotoru), 7. šala (tuđica), 8. francuski: jedna, 9. zastarjela prehlada, 10. nizina, 11. sudbina, 12. novčani zavod, 15. jedan (kajkavski), 16. pokazna zamjenica (ž. r.), 19. ono (njem), 21. latinski: ovaj, 22. zao duh, 26. zarobljena hrvatska pokrajina, 30. indijski čarobnjak, 31. vunena pletena roba, 32. vrst kazališnoga komada, 33. čišćen vodom (žen. rod), 35. ovaj čas, 36. kratica za »stariji«, 38. lična zamjenica, 39. rođak, 41. ura, 42. lice iz Biblije, 43. part. perf. od imati (skrać.), 44. jauk (dvoglas), 45. lična zamj. (plural), 46. ime grčkoga pisca dječjih basna (bez zadnjeg slova), 47. industrijska biljka, 48. muško ime.

Odgonetku križaljke treba poslati uredništvu do 15. siječnja. Uredništvo će među odgonetače podijeliti 50 romana.